

Marek Piotrowski

Parzniew, st. VI, ul. Krótka 2 (działka 103), gm. Brwinów, woj. warszawskie, AZP 58-64/21

Informator Archeologiczny : badania 30, 135-136

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„rozległe, wybrukowane kamieniami palenisko”, po wyeksplorowaniu dalszej części wypełniska okazał się rozległą, płytką jamą o zarysie zbliżonym do prostokąta i niemożliwej do ustalenia funkcji. Całkowicie przebadano wypełniska obiektów: 10, 15, 16, 17, 21, 32 i 34, natomiast obiekty: 18–24, 27–31, 33, 35–41 zostały zadokumentowane na poziomie stropów wypełnisk i, po zabezpieczeniu, pozostawione do następnego sezonu. Ciekawy okazał się obiekt 5 w wykopie IX, którego wypełnisko wyeksplorowano częściowo. Zalegało ono pod warstwą kulturową o miąższości do około 45 cm. Rozkład ilościowy, wielkość i stopień zerodowania odkrytej w niej ceramiki wskazują, że górna część tej warstwy uformowała się w wyniku napłynięcia warstwy kulturowej z wyższych partii stanowiska. Wypełnisko o średnicach 5,5 i 3 m tworzył ciemnoszarobrunatny piasek, pod którym zalegała warstwa szarej gliny z licznymi węglami drzewnymi, pozbawiona materiału zabytkowego. Miąższość tej warstwy wynosiła 20–30 cm, przy czym maksimum osiągała w niewielkich przegłębieniach w niemal równym, płaskim spagu. Miąższość wypełniska obiektu 5 wraz z warstwą szarej gliny nie przekraczała 65 cm, a bez niej wynosiła około 30 cm. W wypełnisku znaleziono dużą ilość ceramiki i fragmentów kości zwierzęcych oraz liczne, różnej wielkości kamienie, które nie tworzyły regularnych układów.

Na wschodnim i południowo-wschodnim skraju obiektu, poza zasięgiem szarej gliny, odsłonięte zostały dwie rozległe jamy posłupowe o średnicy 50 cm i głębokości 30–50 cm. Osadzone w nich słupy, które u podstawy wzmocnione były kamieniami oraz niestabilnym podłożem (sypki piasek), mogły wspierać jednospadowy dach obiektu. Nie natrafiono w nim na duże ilości polepy, które można by wiązać z konstrukcją ścian – być może były one, przynajmniej częściowo, wzniesione z kamieni, których znaleziono znaczną ilość. Na podstawie odkrytych w obiekcie 5 fragmentów ceramiki o prosto ściętych wylewach, można go datować na wczesną epokę żelaza i wiązać z kulturą kurhanów zachodniobałtyjskich. Interesujące były również obiekty: 10 (wykop VII), 13 (wykop VI), 32 i 34 (wykop VII). Obiekt 10 to rozległa, kolista, płytką jamą o wymiarach 114 x 120 cm i głębokości 45 cm. Górna część jej wypełniska tworzyła zbita warstwa polepy przemieszanej z fragmentami przepalanej ceramiki i kości zwierzęcych oraz licznymi szczątkami ryb. Obiekt 13, o wymiarach 100 x 108 cm, głębokości 54 cm, stanowił relikwium jamy do gotowania i pieczenia, o czym świadczą: intensywnie czarne wypełnisko przesyczone węglami drzewnymi, fragmenty naczyń glinianych i kości zwierzęcych oraz dużych rozmiarów kamień, zbliżony kształtem do prostopadłościanu, o wyraźnie wygładzonej większej z podstaw, który prawdopodobnie stał pierwotnie na mniejszej z podstaw na bruku kamiennym, znajdującym się w północno-zachodniej części jamy. Obiekty 32 i 34 to pozostałości jednej jamy zasobowej, przy czym jamą właściwą był obiekt 32 o wymiarach 109 x 111 cm i głębokości 80 cm, a przylegający do niego od południa obiekt 34, o wymiarach 122 x 126 cm i głębokości 32 cm, tworzył rodzaj wejścia. Dno jamy wyłożone było gliną ze śladami działania ognia. W górnej części wypełniska obiektu 32 natrafiono na 3 kamienie żarnowe od żaren nieckowatych, 3 rozcieracze i kamień z wygładzoną powierzchnią. W wypełniskach wszystkich jam gospodarczych natrafiono na fragmenty ceramiki i polepy, a w większości również na szczątki ryb i kości zwierzęcych. Rodzaj odkrytych w nich zabytków świadczy o tym, że po utracie swej pierwotnej funkcji wszystkie traktowane były jako jamy odpadowe. Pozyskana z nich ceramika pozwala je datować na okres wpływów rzymskich i okres wędrówek ludów oraz łączyć z kulturą bogaczewską.

Materiały po opracowaniu przekazane zostaną do Muzeum Okręgowego w Suwałkach. Badania będą kontynuowane.

PARZNIEW, st. VI,
ul. Krótka 2 (działka 103),
gm. Brwinów,
woj. warszawskie,
AZP 58-64/21

- cmentarzysko i osada (?) kultury łużyckiej (III okres epoki brązu)
- osada kultury grobów kloszowych (okres lateński)
- osada hutnicza kultury przeworskiej (okres wpływów rzymskich)
- ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego
- ślady osadnictwa późnośredniowiecznego

Przedinvestycyjne badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 16 do 24 września przez mgr. Marka Piotrowskiego (PSOZ Warszawa).

Stanowisko odkryte podczas badań powierzchniowych prowadzonych przez Stefana Woydę w 1971 r. było weryfikowane w 1985 roku. W sezonie 1996 w miejscu planowanej zabudowy założono wykop nr 1 na planie poszerzonego prostokąta (4,5 x 6 + 3,5 x 4,3 m) i przeprowa-

dzono nadzór archeologiczny w trakcie kopania dołu pod szambo (2 x 3 m) – wykop nr II. Łącznie przebadano powierzchnię 50 m², dochodząc do 1,4-1,65 m od poziomu terenu.

Wykop nr II, którego powierzchnia została niemal dokładnie wpasowana w stare doły śmietniskowe, ze względu na znaczną destrukcję warstw nie przyniósł żadnych danych archeologicznych – znalezione w nim nieliczne fragmenty ceramiki nowożytniej i cegły palcówki znajdowały się na złożu wtórnym, potwierdzając wszakże średniowieczny rodowód osady. Z wykopu nr II uzyskano 71 kg materiałów zabytkowych (łącznie z żużlem i fragmentami polepy), głównie ceramikę. Znalezione w nim 6 zabytków wydzielonych oraz zlokalizowano 10 obiektów archeologicznych i tzw. jamę C (obiekt 3), który okazał się krawędzią warstwy ciemnobrązowej ziemi, zalegającej na różnych poziomach. Większość obiektów grupowała się w pasie środkowym (od 2 do 6 m). Część północną i południową wykopu pokrywała cienka warstwa pierwotnego humusu bez widocznych obiektów. Calec zalegał w całym wykopie na prawie jednakowej głębokości – od 0,60 do 0,70 m. Trzy obiekty (5, 9 i 10) były zagłębionymi w nim dołami o głębokości 60 cm. W obiektach 9 i 10 zaobserwowano jednolitą, nie przemieszaną warstwę czarnobrązowej ziemi bez zabytków archeologicznych – są to być może naturalne zagłębienia terenu wypełnione humusem. W dnie obiektu 5 pod warstwą brązowej ziemi znajdowała się warstewka żółtego piasku przemieszanego z brązową ziemią – znaleziono w niej fragmenty naczyń zasobowego i żużel, który mógłby sugerować późniejszy rodowód tego obiektu. Obiekt 6 – lejowata jama w calcu, obiekt 11 – ślad po palu oraz widoczny w profilu północnym wkop wypełnione były szarym, przemieszanym piaskiem bez zabytków, który stanowi warstwę niwelującą, nasypową (?), występującą miejscami w całym wykopie, zwłaszcza w jego części północnej i środkowej, gdzie zaobserwowano szczególną koncentrację obiektów. W warstwie kulturowej z pierwszej fazy użytkowania terenu (jaśniejsza, przemieszana, brązowa ziemia) zalegały odłupki krzemienne, rozcieracz (gładzik) kamienny – P-W/96/2, naczynie sitowate – P/96/8 i większość fragmentów naczyń zasobowych. Zastanawiający był całkowity brak kości zwierzęcych. Obiekt 2, zagłębiony do 1, 65 m od powierzchni terenu (80 cm od stropu calca), był jamą śmietniskową, wypełnioną nakładającymi się na siebie warstewkami spalenizny i piasku, w których znaleziono około 200 fragmentów ceramiki (w większości dużych fragmentów naczyń zasobowych), polepę (w tym fragmenty z odcisniętymi śladami desek), kilka żużli, a także dwie łżywy kościane – P-W/96/6. Obiekt 1 – zagłębione w calec do około 40 cm palenisko – dostarczył fragmentów naczyń zasobowych i cienkościennych, drobnych kości zwierzęcych i żużli. Obiekt 7 – płytka (15 cm), owalna jama, wypełniona była czarno-brązową, tłustawą ziemią z kilkoma fragmentami dużego naczynia zasobowego i żużlem. Najbardziej intrygujący był obiekt 8, w postaci kłosa polepy o wysokości ponad 20 cm, posadowiony na warstewce szarego piasku przemieszanego z drobną polepą i kamieniami, bardzo twardy z zewnątrz, wewnątrz wypełniony kamieniami i pokruszoną polepą z delikatnymi śladami spalenizny. W polepę wbudowane były kamienie (m.in. rozcieracz – P-W/96/3) oraz duże fragmenty naczyń zasobowych. Znaleziony w nim materiał ceramiczny był jednolity, nie zarejestrowano żużli. Obiekt 4 – prawdopodobnie studnia o średnicy około 140 cm i plecionkowej konstrukcji ścian – wypełniony był przemieszаныmi warstwami ze śladami spalenizny. Jego chronologia nie jest określona, ponieważ nieliczne znalezione tu zabytki (3 fragmenty czernionej czarki, masywny gwóźdź żelazny o prostokątnym przekroju – P-W/96/5 i odłupek krzemienno – P-W/96/4) pochodzą z warstwy zasypowej, ciemnobrązowej ziemi. Jedynie w północnej części odcinka 2 wystąpiła warstwa ciemnoszarego piasku z dużą ilością spalenizny, fragmentami polepy i znaczną ilością zabytków ceramicznych, wyglądająca jak duże, rozwleczone palenisko.

Chronologia stanowiska jest na razie trudna do ustalenia. Wstępnie można stwierdzić duże podobieństwo naczyń do schyłkowych form kultury lużyckiej, a także do kultury grobów kloszowych; z osadami kultury lużyckiej kojarzy się też inwentarz zabytków wydzielonych. Chropowacenia, obmazywania, plastyczne listwy, dolki pod krawędziami, ornament dolkowy naczyń zasobowych sugerują chronologię halsztacko-lateńską, zaś pionowe, skośne i poziome kreski wykonane grzebieniem garncarskim oraz schropowacenie części przydennych i wypukłości brzuśca – późnolateńską bądź okresu wpływów rzymskich. Elementami osadnictwa produkcyjnego kultury przeworskiej były fragmenty żużli dymarkowych, grudki wytopionego żelaza, a także niektóre formy ceramiczne, zwłaszcza naczyń cienkościennych.

Zalecany jest szczególny nadzór archeologiczny.